

KLÁRA TRSKOVÁ / 16. 2. 2023

Mezi hvězdným nebem a aktivismem: Léa Garciová

Od pátku 17. 2. do neděle 19. 2. představí kino Ponrepo na festivalu AfroFilmes výběr filmů reflektujících otrokářskou a koloniální minulost v portugalsky mluvících zemích. *Filmový přehled* postupně představuje výrazné osobnosti, které se na vzniku těchto děl podílely.

Léa Garciová (*1933) vyrostla v Riu de Janeiru, na předměstí tohoto brazilského města se odehrává děj snímku *Černý Orfeus* (Orfeu Negro, 1959), v němž Garciová ztvárnila roli Serafíny. Kromě filmového herectví se věnovala divadelní a filmové režii, později byla také aktivní odborářkou. Po celou dobu své kariéry vystupuje proti projevům rasismu v brazilské společnosti. Skrze divadelní soubor Teatro Experimental do Negro ^[1] se seznámila s řadou afrobrazilských intelektuálů a umělců. Ačkoliv se Brazílie v první polovině dvacátého století prezentovala jako „rasová demokracie“, nebělošské obyvatelstvo mělo v zemi horší přístup ke vzdělání a k dobře ohodnocené práci, s čímž souvisela i kratší délka dožití v porovnání se zbytkem populace.^[2] Členky a členové souboru TEN se proto snažili nacházet nové kreativní cesty, jak upozorňovat na rasovou nerovnost a nedostatečnou či negativní kulturní reprezentaci afrobrazilského obyvatelstva.^[3]

Ačkoliv měla za sebou Léa Garciová celosvětově úspěšný oscarový snímek *Černý Orfeus*, nevyhnula se v brazilských telenovelách rolím otrokyň a služek.^[4] Široké publikum tak tuto herečku zná jako zápornou postavu otrokyně Rosy z telenovely *Otrokyně Isaura* (Escrava Isaura, 1976). I mnozí další cenění filmoví herci a herečky dostávali v sedmdesátých letech v televizních projektech nejčastěji nabídky rolí otrokyň, banditů, služek nebo hlídačů. Zezé Mottaová v dokumentárním snímku *A Negação do Brasil* (2000) vzpomíná na to, jak její počáteční nadšení z nabídky TV Globo hrát v adaptaci slavného literárního díla Clarice Lispectorové vystřídala

deziluze. Zjistila totiž, že by v plánované minisérii pouze servírovala zákusky.^[5]

Snímek *Černý Orfeus*, který v roce 1959 natočil v Brazílii francouzský režisér Marcel Camus, promítá kino Ponrepo v pátek 17. 2. 2023 ve 20:30 z 35mm filmové kopie, která se nachází ve sbírce Národního filmového archivu.

Poznámky:

[1] Divadelní soubor Teatro Experimental de Negro fungoval mezi lety 1944 a 1968 a jeho ředitelem byl brazilský spisovatel a akademik Abdias do Nascimento, pozdější manžel Léy Garciové.

[2] George Reid Andrews, Brazilian Racial Democracy, 1900–90: An American Counterpoint. *Journal of Contemporary History* 31, 1996, č. 3, 1996, s. 483.

[3] Doris J. Turner, “Teatro Experimental do Negro” and Its Black Beauty Contests. *Afro-Hispanic Review* 11, 1992, č. 1/3, s. 77.

[4] Joel Zito Araújo, Negro na dramaturgia, um caso exemplar da decadência do mito da democracia racial brasileira. *Estudos Feministas*, Florianópolis, 16(3): 424, 2008, s. 979.

[5] *A Negação do Brasil* [film]. Režie Joel Zito Araújo. Brazílie 2000. Délka 92 min, [00:22:19–00:23:14].